

SZERKESZTŐI IRODA:

Balmaz-utca 47-ik szám, hová a lap szellemi részét
illető közlemények czimzendők.

AZ ELLENZÉK ELŐFIZETÉSI DIJA.

Évesre 16 frt. v. 32 korona. Negyed évre 4 frt. v. 8 korona.
Félévesre 8 frt. v. 16 korona. 1 óra 1 frt 50 kr. v. 3 korona.

Egyes szám ára 5 kr. vagy 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

Telefon szám: 9.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Telefon szám: 9.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belközép-utca 33-ik szám.

HIRDETESI DIJAK:

Egy négyszög centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Reklam sora: 1 frt. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttéri ezikkék:

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

A pártelnök beszéde.

Az országgyűlés szünetelése alatt éppen három különösebb súlylyal bíró politikai esemény történt.

Apponyi Albert gróf kezdte meg szünetében, Wekerle miniszterelnök látta Nagy-Bányán és legutóbb J. Gyula a legnagyobb ellenzéki elnöke Szolnokon tartotta tegnapelőtt beszámoló beszédjét, mely egy valami becse, mint formai tökélyével méltán sorakozik az Apponyi gróf és kormányelnök beszédei mellé, s politikai jelentőségre nézve amazokkal teljesen egy sorba állítható.

Justh Gyula beszéde abban különbözik a szokásos képviselői beszámólótól, hogy teljesen kerül a fraziológiát, az ugynevezett nagy mondásokat, e helyett egész következetességgel és nyílt őszinteséggel halad a komoly argumentációk útján és mint komoly politikus a helyzet szigorú kritikájával élve veszi sorba azokat a törvényhozási alkotásokat, amelyek vagy már létesültek, vagy a melyeknek létesítése munkába vétetett.

Igen természetes, hogy Justh Gyula egy új nem férhetett ki az egyházpolitikai reform kérdések nyílt és egyenes fejtegetése elől, mint a hogy nem zárkozhattat el attól, hogy az országos függetlenségi párt magatartását és álláspontját részletesen megvilágítsa.

E tekintetben elment egész odáig, hogy készséggel beismerte, miszerint az egyházpolitikai reformok által a kormány a nemzeti politika követelményeinek és a szabadelvű fejlődés ügyének tett megalkotásokat és a függetlenségi párt egyéb politikai elveinek fenntartása mellett tartózkodás nélkül állhatott a kormány mellé eme politika gyakorlati megvalósítása kérdésében.

Justh Gyula beszámoló beszédjének főirdekeességét és politikai jelenlétét különösen ama világos fejtegetések adják meg, a melyekkel a vezetés alatt álló politikai pártnak az álláspontját jelöli meg és e tekintetben adott nyilatkozatai semmi kétséget nem hagyhatnak fenn az iránt, hogy a függetlenségi párt, dacára az egyházpolitikai reformokat illetőleg elfoglalt és a kormányával jó részben egyező magatartásának — elveiben politikai programjában ép oly egységes és szilárd, mint a milyen volt az egyházpolitikai vita előtt.

A miképen a pártelnök készséggel elismeri, hogy a kormány egyházpolitikai programja a függetlenségi párt támogatását méltán megnyerhetné, ép oly nyíltsággal jelenti ki, hogy a pártállás a közigazgatás államosítása már olyan kérdés, a mely a pártelvekbe átközik, s ép ebből kifolyólag a kormány már egyáltalán nem számíthat arra, hogy a függetlenségi pártot a vele küzdők táborában lássa, hanem igen is arra, hogy a legelszámolt ellenfele legyen minden olyan politikai törekvéseknek, a melyeknek az a célja, hogy a közigazgatás jelenlegi rendjét, a közzabadsági jogok és az autonómikus szabad rendelkezés jogának megcsönkítése mellett változtassa meg.

A szolnoki beszámoló e tekintetben a legélesebben körvonalozva jelöli ki mindama követelményeket, melyek a közkormányzat minden ágazatában a függetlenségi párt programjában lefektetve vannak s a melyektől a párt eltilni egyáltalán nem hajlandó.

Ugyanilyen világossággal és bizalmas logikával fejt ki nézeteit az ellenzéki pártok új alakulását illetően is, s e tekintetben a közjogi kérdést állítja fel, mint olyat, a melyen a pártalakulási kísérleteknek meg kell hiúsulniok.

Justh Gyula beszédében a függetlenségi párt puritán elvei ugyszólva megajegyezve nyerne kifejezést, s Magyarország önálló államéletének be-

rendezése, mint végcél ritkán nyert oly logikus kifejezést, mint Justh Gyula emlékeztetés beszámolójában, melyre még visszafogunk térni.

Gyergyószentmiklósi kerületben a nemzeti párt jelöltet állít, holott pártja nincs és az ellenzéki választók négyötöd része 48-as függetlenségi. Elváratainkot figyelmeztetjük, hogy pártunk jelöltet fog állítani és Ugron Gábor csakis 48-as jelöltet kész támogatni, nemzeti pártit nem. Elvárataink a 67-iki alapot elfogadó nemzeti párti jelöltet nem támogathatják. Eljárásukat helytelenítjük, mert párt nélkül akarunk választásban 48-as függetlenségi választók által sikert elérni és azokat kijátszani.

Politikai hírek.

Félhivatalos hang a választási törvény revíziójáról. A választási törvény revíziójára vonatkozólag Tisza Kálmán nagyváradi beszédével kapcsolatban a Pol. Corr. Budapest-ről úgy értesít, hogy a választási reform kerestülvitelét egy befolyásos magyar politikus sem akarja az oláh nemzetiségi kérdés megoldására eszközül felhasználni. Sohasem volt komoly megfontolás tárgya egy olyan választási reform, a mely tekintettel lett volna az oláh gravaminákra s egy ilyennek megalkotása nem volt az irányadó köröknek sohasem szándékában. A reform kérdése nagyon nehéz, Magyarországnak nincs egységes választási törvénye, hanem egy egész komplexuma a választási törvényeknek s épen nincs egységes precízie megállapítása a cenzus. Azért szükséges, hogy a cenzus kérdése a nyilvánosság előtt megvitattassék, hogy az eszmék erre a nehéz kérdésre vonatkozólag tisztuljanak. Hogy azonban a gyorsan keresztülvitt korszakalkotó egyházpolitikai reformok után nem lehet mindjárt hozzáfogni a választási reform keresztülviteléhez, az sokkal világosabb sem hogy arra lehetne gondolni, hogy ebben az irányban rövidesen törvényhozási akció indítások meg.

Önálló magyar gőzhajózás a Dunán. Félhivatalosan jelentik, hogy a király már megadta előzetes szentesítését az önálló magyar Dunagőzhajózási társulatról szóló törvényjavaslathoz. A vonatkozó királyi elhatározás már le érkezett a kereskedelmi minisztériumhoz s így Lukács Béla miniszter immár abban a helyzetben van, hogy a törvényjavaslatot előterjesztheti a képviselőháznak, mielőtt az tárgyalásait októberben ismét megkezdi. A királyi elhatározás kérése kétségteljes megerősíti azon régebbi hitünket, hogy ebben a kérdésben a korona és a kormány közt jelentékeny nézeteltérések voltak, a melyek már-már kormányválsággal is fenyegettek. Örülünk, hogy a korona végre is engedett merev álláspontjából ámbár nem nagyon hiszünk benne, hogy a törvényjavaslat jelen formájában képes lesz megvalósítani eredeti célját, hogy a Duna magyar legyen.

Justh Gyula beszámolója.

Justh Gyula a függetlenségi párt elnöke szombaton tartotta beszámolóját Szolnokon. Beszámolójából közöljük a következőket:

A függetlenségi és 48-as párt erejét az képezte a multban s az képezi a jelenben is, hogy mindenkor elveket küzd. Elvek körül csoportosul. Szigorú következetesség, elvekhez való szilárd ragaszkodás, az az erkölcsi alap, melyen pártunk nagyra nőtt. Ha mi nem elvek diadalát, hanem csupán hatalomért küzdünk, személyek körül csoportosulnánk, ha személyes indok, hatalmi érdek lenne rugója cselekedeteinknek, kérdés, ugyan miben különböznénk akkor a többi pártoktól? s nem omolna-e össze alattunk az a szilárd alap, a mely egyedül biztosítja minden áramnyal, minden erőszakkal szemben pártunk fennmaradását, jövőjét és elveink fényes diadalát. (Helyeslés.)

Azt mondják, nálunk Magyarországon nem egészségesek a pártalakulások, mert nincs két oly párt, mely egymást felváltva kormányozhatná az országot. Csak hogy Magyarország politikai pártja nem alakulhatna ma még a külföldi politikai pártjai mintájára, nem pedig azért, mert a mi viszonyaink lényegesen különböznek a külföldi viszonyoktól.

A mi erőnk nagy részét fölemészti az állam függetlenségéért, önállóságáért vívott közjogi harcok, a mely harcok más szabad, önálló és független államokban teljesen ismeretlenek. Más államokban még csak képzelnem sem lehet oly kormányt, a mely nem nemzeti irányban igyekezzék megoldani minden kérdést.

Más államoknak, melyek szabadok, önállóak, függetlenek, nem kell küzdeni az állam önrendelkezési jogáért. Más államokban még csak képzelnem sem lehet olyan állapotot, hogy a hadsereg, a mely utóvégre is az államnak csak egy intézménye, ne tudja magát beletámasztani a nemzet viszonyaira, eszmekörébe és ne respektálja az állam hivatalos nyelvét; más államokban még csak vita tárgyát sem képezhetné, a mi nálunk ugyszólva a lehetetlenséggel határos, hogy oly katonatiszt-képző akadémia állítsák fel, a melyben az oktatási nyelv az állam hivatalos nyelve.

Más államok mintájára, a mi politikai pártjaink nem alakulhatnak mindaddig, a míg közjogi sérelmeink teljesen meg nem szűnnek, a meddig az önálló független Magyarország kiépítésünk nem sikerül. Addig nálunk a politikai pártok között a főválasztalat mindég a közjogi kérdések fogják képezni, s a pártok természetesen a szerint fognak csoportosulni, a mint az 1897-iki közjogi törvényeket fenntartani avagy azokat megváltoztatni akarják.

A mi pártunk feladata tiszta és világos. Utjaink megválasztásában habozásra, tévúvásra nincs okunk.

Helyt kell állanunk rendületlenül közjogi elveink mellett. Ejt, napot összetéve fázradhatatlanul azon kell munkálkodnunk, hogy a függetlenségi eszmének a nemzet többségét, egységét megnyerjük. Lankadást nem ismerő kitartással, szívósan és megfeszített buzgalommal törekednünk kell előre nagy célunk felé. Másfelől azonban teljes erőnkkel meg kell akadályoznunk minden ténen a hátralepést, a visszaféledést; utját kell állanunk a bárhonnan jövő nemzetellenes törekvéseknek, s meg kell védenünk és elő kell mozdítanunk a szabadelvű és nemzeti haladás nagy elveit.

Röviden kifejezve, elleneznünk kell mindent a legnagyobb határozottsággal, a mi elveinkkel ellentétes, a mit rosznak, károsnak tartunk, és támogatnunk kell mindent önzetlenül, nemesen, a mi elveinkkel megegyezik, a mit jónak, üdvösnek tartunk, bárkitől jöjjön is (Eljenzés.)

Ezt a szabályt alkalmazta pártunk a multban minden kérdés eljárásiánál, s ha helyes uton akarunk haladni, ezt a szabályt kell alkalmaznunk a jövőben is (Helyeslés.)

Az egypolitikai javaslatok megegyeztek elveinkkel, azokat jóknak, üdvösöknek tehát öszintén, nemes odaadással előmozdítani igyekeztünk. De azért az egyházpolitikai javaslatok támogatása nem gátolt meg bennünket abban, hogy a Kossuth Lajos kihonosításáért, a 'boros-sebesi és közjogi fejedelmek nyilatkozatokért, a hadsereg német levezeléséért és azért, hogy a honvéd-szobor leleplezésénél távollétével tündöklött, a kormányt meg ne támadjuk, nem akadályozott meg bennünket abban, hogy az oláhországi és orosz vámszerződésekket, mint a melyeket közigazgatásunkra halálhozónak ismertünk fel, el ne fogadjuk, s nem fog megakadályozni bennünket ezentel sem abban, hogy a kormányt mulasztásaiért és nemzetellenes politikájáért a legnagyobb erővel meg ne támadjuk s mindazon javaslatokat, melyek elveinkkel meg nem egyeznek és a melyeket az országra károsnak tartunk megbuktatni ne törekedjünk. (Zajos helyeslés.)

Nagyon természetes, hogy ebből kifolyólag a közigazgatás államosítását is, mint sarkalatos elveinkkel ellenkezőt, teljes erővel ellenezni fogom, mint a hogy ellenezem azt kora ifjúságomtól fogva minden alkalommal. Nagy tévedésben van, a ki azt hiszi, hogy közigazgatásunk mai tarthatatlanságának okai a választási rendszerben keresendők. A ki nem csupán röpké jelszavak után indul, hanem a kérdés mélyére hatolva, kutatja azon okokat, melyek közigazgatásunk mai tarthatatlanságát előidézték, csakhamar arra a tapasztalatra fog jönni, hogy közigazgatási bajaink nem a választási rendszerben gyökereznek. Annak, hogy közigazgatásunk nem felel meg a mai kor követelményeinek, egyik és legfőbb oka az ellenőrzésnek, a felügyeletnek hiánya, hogy ne mondjam teljes hiánya az egész vonalon és ezzel kapcsolatosan azon sajnós tény, hogy a jó közigazgatás nálunk nem tekintetik főcéljának és ennek folytán mellékezőlőknak esik alá az utal. A főispán főkötelessége lenne a szigorú, részrehajlást nem ismerő, hatékony ellenőrzés. De a mai főispán minden — minden vonatkozás nélkül, általánosságban beszélve — nem teljesíti ebbeli kötelességét oly mértékben, — a mint azt a jó közigazgatás érdekében teljesítenie kellene. Nem teljesíti pedig részben a kellő szakértelem hiánya miatt, részben pedig azért, mert nem az ellenőrzést és a felügyeletet tekinti főfeladatának és nem az a főcélja, hogy jó közigazgatást teremtsen, hanem magát a kormánypolitika képviselőjének tekintve, minden figyelmét oda irányítja, hogy a felügyeletre bízott törvényhatóság területén a kormánypolitikája valahogy vereséget ne szenvedjen. Egy másik lényeges oka közigazgatási bajainknak a munkaerőnek, a felszaporodott teendőkhöz szemben elégtelen volta és a közigazgatási tisztviselők fizetésének silány volta. Közigazgatá-

sunknak nem kevésbé nagy hátránya a jogi védelem teljes hiánya. Nélkülözik közigazgatásunkban ugy az egyeséket, mint az önkormányzati testületek a bírói védelmet a hatóság tulkapásaival szemben. Másfelől nagy baj az is, hogy nincs megállapítva a tisztviselők szolgálati viszonya sem, valamint, hogy a tisztviselők függetlensége sincs törvény által biztosítva és ennek következtében azután nioesen biztosítva a törvénynek, jognak és rendnek uralma sem. (Ugy van!, Ugy van!)

Mindezen bajok nem a választási rendszerben gyökereznek és nem hiszem, hogy bárki is józan ésszel állítani merné, hogy ha egyrészt megszüntetjük a választási rendszert s helyozzuk a kievezési rendszert, de ha azután továbbra is nélkülözni fogjuk közigazgatásunkban a hatékony ellenőrzést, ha az ellenző közegek működésében jövőre is a politikai misszió fog kidomborodni, ha a közigazgatás ezentel is mellékezőlőknak fog alárendeltetni, ha nem fogjuk a teendők növekedésével egyszersmind a munkaerőt is szaporítani, ha nem fogjuk a fizetéseket legalább is a kormányzatunk egyéb ágaiiban megállapított fizetésekkel egyformán megállapítani, ha továbbra is nélkülözni fogjuk közigazgatásunkban a jogi védelmet, ha teljesen független közigazgatási bíróságot nem fogunk létesíteni, ha a tisztviselők függetlensége nem lesz biztosítva, ha a tisztviselők fejelemi ügyei nem politikától ment független bíróságok kezébe lesznek letéve, hogy akkor csupán az által, hogy a tisztviselők nem választatni fognak, hanem kinevezetni, közigazgatásunk rögtön egy karikacsapásra meg fog felelni a modern kor követelményeinek. (Tetszés.)

Mai közigazgatásunk tarthatatlansága különben érv mellettünk és nem az államosítás mellett. (Ugy van!) Mai közigazgatásunk rosszaságából a választási rendszer rosszaságára következtetést vonni egyáltalán nem lehet; mert hiszen mai közigazgatásunkban mindennel találkozhatunk, csak önkormányzattal és választási rendszerrel nem. Mai közigazgatásunkban a választás szabadsága biztosítva nincs. A tisztviselők mai alkalmazásának módja mindenképpen nevezhető, csak szabad választási rendszernek nem. Ha igaz, hogy a rendszerben van a hiba, akkor am változtassuk meg a rosznak bizonyult rendszert, melyben az önkormányzat csak alárcz, melynek jellege a rideg centralizáció és a melyben a tisztviselők alkalmazásiánál az államhatalom akarata mindenkor érvényesül. (Tetszés.) Ha a rendszerben van a hiba, akkor am változtassuk azt meg és szervezzük közigazgatásunkat a legtágabb önkormányzat alapján és hozzuk be közigazgatásunkba a választási rendszert a maga meg nem hamisított alakjában. (Ugy van!)

A nagy feladatok között, melyek pártunkra a legközelebbi jövőben várnak, függetlenségi törekvéseink mellett különösen kétet látok kidomborodni.

És most, mielőtt befejezném máris hosszúra nyult beszédemet, foglalkozom kell még az összes ellenzéki pártok közös akciójának eszméjével. Az egyesülés, vagy az állandó szövetség, szerény nézetem szerint teljesen van zárva. Az egyesülés, vagy az állandó szövetség elengedhetetlen alapföltétele, ha attól sikert, döntő eredményt várunk, az eszmék, az elvek és cél teljes azonossága.

Már pedig bennünket a többi ellenzéki pártoktól a közjogi kérdésekben kívül, egy sereg más kérdés is elválaszt. Sőt a többi ellenzéki pártok felfogása sem egyöntetű sok kérdésben.

A közjogi különbségeket nem is említve nem értünk egyet a közjogi alapon álló ellenzéki pártokkal a parlamenti reform kérdésében sem; a mennyiben azon pártok sem a választókerületek új beosztásának, sem a választói jog kiterjesztésének nem barátai. A mig továbbra ama pártok a közigazgatást államosítani akarják, mi az államosítást nagy nemzeti veszedelemnek tartjuk (Helyeslés.) A nemzet vagyjai iránti kegyelet lerovásának módja és mértéke tekintetében is lényeges a különbség közöttünk. A mig például mi elhunyt nagy hazánkfiának érdemeit törvénybe kívántuk és kívánjuk iktattatni, addig ama pártok ezt ellenzik. (Mozgás.)

Az egyesülés, vagy állandó szövetség, állandó együttműködés csak ugy volna lehetséges, ha az összes ellenzéki pártok elfogadnák programunkat. (Zajos helyeslés.) De hát azt hiszem, hogy ez legalább még most teljesen ki van zárva, éppen úgy, mint a hogy mi nem mondhatunk le elveikről, nem hagyhatjuk cserbe elveinket.

Az együttműködés tekintetében az ellenzéki pártokkal szemben sem mehetünk tovább, mint addig, mig támogatni fogunk mindent önzetlenül, a mi elveinkkel megegyezik, a mit jónak, üdvösnek fogunk tartani s viszont ellenezni fogunk mindent, a mi elveinkkel ellentétes, a mit rosznak, károsnak tartunk. (Percekig tartó taps.)

Az együttműködés tehát ezentel is csak esetről esetre állhat be, és pedig akkor, a a törekvéseink azonosok és közös nemzeti érdekért avagy közös elvért küzdünk.

Röviden összefoglalva tehát az elmon-

dottakat, minthogy a mi célunk különbözik, még pedig lényegesen, mind a szabadelvű párt, mind a nemzeti párt, mind a többi pártok céljaitól, mi jogosultságunk és nagy hivatásunk teljes tudatában ezentel is szilárdan meg fogunk állani évtizedek során át hirdetett elveink mellett, s azokért készek leszünk bármely párttal is az élet-halál harczot megvívni.

Elveikért és nem személyekért, elvek ellen és nem személyek ellen fogunk a jövőben is küzdeni. Pártunkat szétfogácsoltatni ne engedjük sem a szabadelvű párt, sem a nemzeti párt, sem senki kedvéért. (Eljenzés.)

A lefolyt egyházpolitikai vitákból nem talán még fennmaradt keserűség érzetét, a párt minden hi tagjának ki kell tépni kebeléből, hogy mint a köteleességtudó jó katona, hátra nem tekintve, fokozott önbizalommal és fáradhatlan munkakedvvel, vállt vállhoz vetve, egyetértően haladhassunk öntudatos, biztos és határozott lépésekkel előre nagy és dicső célunk felé. (Hosszas lelkes éljenzés. Folyton megújuló Eljen Justh Gyula kiáltások.)

Nemzetiségi viszonyaink.

(Láng Lajos felolvasása.)

Budapest, sept. 7.

A nemzetközi kongresszus demografiai osztályának második szekciójában ma Láng Lajos érdekes és aktuális témáról tartott előadást. Magyarország és Ausztria nemzetiségi viszonyairól beszélt, tanúságos statisztikai adatokkal világosítva meg. Előadás egyuttal bevezetője volt a szekcióban tartott szakfelolvasásoknak.

Előadásában a főszólt a magyarországi nemzetiségi viszonyokra fektette. Ausztria statisztikai adataira csak azért terjeszkedett ki, hogy az összehasonlítás útján megfoghatóbb képet adhasson. A magyarországi nemzetiségi viszonyok feltüntetéseénél csak anyarságának a Drávan inneni részét tartja szem előtt. A nagymérvű autonómia, melyet Horvát-, Szlavon- és Dalmátországek élveznek, nemzetiségi szempontból egészen különálló területté teszük azokat.

Magyarország lakosságában a magyar nemzetiség az 1890-iki számlálás szerint 7.356.874 lelket tesz, vagyis a 15.138.494 főnyi lakosságnak 48-61 százalékát. Ausztriában ugyanezen évi számlálás szerint a német társalgási nyelvre esik 8.461.580 lélek, — vagyis a 23.473.056 lakosságnak 36-05 százaléka.

Az utolsó két népszámlálás közt lefolyt évtizedben 1880-ról 1890-re Magyarország népessége 13.728.622 lélekről 15.133.494-re emelkedett. A szaporodás tehát 10-23 százalékkal. A nagyobb nemzetiségek között az átlagot egyedül a magyar haladja meg 14-89 százalékkal; a többiek mind az átlag alul maradnak, és pedig következő sorrendben: az oláh 7-74, a rutén 7-52, a horvát-szerb 7-40 és a német 2-22 százalék szaporodással. Ennek köszönhető, hogy a magyar nemzetiség aránya 46-65 százalékról 48-51 százalékra emelkedett.

Nagyon érdekes az arról szóló kimutatás, hogy hogyan terjed hazánkban a magyar nyelv tudása a nem magyar ajkúak között.

Nem magyar ajku beszélt magyarul 1880-ban 817.000, 1890-ben 1.077.892; a magyar anyanyelvűek 11-34 százaléka az első esetben és 13-80 százaléka a másodikban vagyis együttvéve a magyar ajkúakat és a magyarul beszélő nem magyar ajkúakat, magyarul beszélt Magyarország lakosságából 1880-ban 52-60 százalék, 1890-ben 55-74 százalék.

A magyar nyelv terjedésének tulajdonképpen erősségei városaink, még ott is hol nem magyar ajku nemzetiségektől vannak körülveve. 1880-ban a városi lakosságnak már 63-82 százaléka volt a magyar 'ajku, 1890-ben 67-79. Budapest nélkül 65-24 illetőleg 68-16 százalék. Ezzel kapcsolatosan nagyobb a városokban a magyarul beszélők száma is, mely az összes lakosság 73-93 százaléka 1880-ban és 73-15 százaléka 1890-ben. A városok magyarosodása még fokozottabb fontosságot nyer ama közmisereti tény által, hogy a városok egyéb jelentőségűktől eltekintve hova-tovább mindig nagyobb részt is tesz az összes népességnek. Így Magyarországon a városokra esik 1880-an az összes lakosságnak 15-45 százaléka, és 1890-ben már a 16-19 százaléka.

Az előadót ezután kimutatja a magyar faj erejének titkát, a mit eddig olyan kevesen ismertek.

Magyarozatát azzal kezdi, hogy az országban a rendiség korában a nemesség egyseges volt. Minden nemes, mint ilyen, azonnal tagja lett a szent koronának, a mit ma így fejeznék ki: a magyar nemzetnek. Ezel függ össze az a természetes és eddig mindig megtartott, sőt mindinkább erősülő irány, hogy az az osztály, mely az egykori kiváltságos rendek kezéből a vezetést átvenni

hivatva, van, az értelmiség, minél teljesebben magyarkodjon. Ausztriában nem volt és nincs is egységes arisztokrácia és ugyanily magosztottságot mutat az értelmiség is.

Jelentékenyen hozzájárulnak a faj erejének növeléséhez az iskolák.

Magyarországban 1891—92-ben 16,917 népiskola, ebből volt 9,445 tisztán magyar, 2681 vegyesen magyar vagyis összesen 12, 126 (71.68 százalék) olyan, melyben a magyar nyelv egyedül vagy részben tananyv gyanánt szerepelt, ellenben 4791 (38.32 százalék) olyan, melyben a magyar nyelv mint tananyv nem szerepelt, de a magyar nyelv, mint tantárgy, még ezeknek is mintegy felében előadott, úgy, hogy olyan iskola, melyben a magyar nyelv még mint tantárgy sem fordult elő, volt összesen 2386, mely szám azonban a törvény intézkedései folytán mindíg csökkenni fog. A mi pedig a tanulókat illeti, volt 49.3 százalék magyar, 13.4 százalékos német, 10.6 százalékos oláh, 12.1 százalékos tót, 2.6 százalékos szerb és 2.3 százalékos ruthén (1.5 százalék horvát).

Főiskoláink tananyv kizárólag a magyar és a hallgatók közt a magyarok túlsúlya még erősebb. A budapesti egyetemen 86.2 százalék volt az 1892—3 tanévben a magyarok aránya: 5.3 százalék a németeké, 2.3 százalék az oláhoké, 1.2 százalék a tótoké és a szerbeké 1.4 százalék. A kolozsvári egyetemen 78.9 százalék a magyaroké, 8.4 százalék a németeké, 11.5 százalék az oláhoké és 1.2 százalék a tótoké. A budapesti műegyetemen végre mintegy 90 százalék a magyar, míg a többi nemzetiiségek közül csak a németek szerepelnek nagyobb számban.

A magyarosodás elősegítésének fontos eszközeül emliti föl az előadó — sajtót.

Vargha Gyula összeállítására szerint 1889-ben a magyar szent korona területén összesen 798 lap jelent meg, a melyből 561 magyar, 17 magyarral vegyes, 124 német, 43 horvát és csak 34 egyéb szláv nyelvű, 6 pedig olasz és francia.

Az előadás általában azt törekedett bizonyítani, hogy a magyar fajnak, mely az államot megalapította s az államjellegét adta, megvan nemcsak az akarata, de a képessége is ahhoz, hogy az államot továbbra is fenntartsa és lehetőleg szilárdítsa.

A kongresszus záró ülése.

(Saját tudósítónktól.)

Budapest, szept. 4.

A szakadó eső sokakat elriasztott ma a kongresszus záró üléséről. A vigadó nagytermében ezúttal nem is volt olyan tolongás, mint a megnyitó ülésen s az a 4—500 ember, a ki megjelent kényelmesen el tudott helyezkedni a széksorokon. A karzatot most is szép hölgyközönség töltötte meg s élénken figyelt a kongresszus befejező ülésének minden mezején.

Az emelvény ezúttal komolyabb színezett volt. Hiányoztak a fényes díszmagyar ruhák, a papi méltóságok és egyetemek társaságai csak néhány külföldi katonasorvos egyenruhájára tartotta a képet.

Az ülést Hieronymi miniszter néhány üdvözlő szóval nyitotta meg s utána Bertillon dr. Páris város statisztikai hivatalának főnöke, a kongresszus permanens bizottságának titkára, tette meg jelentéseit. Bemutatta a bizottság tagjainak névsorát, bennük tulnyomó számban a régi tagok vannak. Bemutatta azokat a rezultátumokat is, melyeket a közös bizottság elfogadott. Bemutatta továbbá a kiállításról szóló jelentést is.

Ezután Müller Kálmán főtitkár mutatta be rövid jelentését. A jövő kongresszus helyére vonatkozólag három meghívó érkezett be. Newyork (illetve az Egyesült-Álla-

mok) Moszkva város és Madrid város hívták meg a kongresszust vendégszerető szálakkal. Az állandó bizottság a Madridi kitüntető meghívást fogadta el.

Gimenó Amáli dr. senator és a madridi egyetem tanára lelkes szavakkal ismételte a meghívást, biztosítván a kongresszust, hogy épp oly vendégszerető fogadtatásban fog részesülni, mint a szép magyar fővárosban. Együttal kormánya nevében üdvözlő a kongresszust s köszönetet mond a vendégszerető fogadtatásért.

Ezután a külföldi kormányok képviselői mondták el bucsuzó beszédeiket a következő sorban.

Corfield dr. (Anglia) bemutatja a walesi hercegnek hozza intézett levelét, melyben üdvözlő a kongresszust s működésében szerencsét kíván. Ezután lelkes beszédben bucsuzik a fővárostól és a kormánytól, akiknek köszönetet mond.

Scheel dr. titkos kormánytanács Németország nevében bucsuzott.

Notter Lanne J. tanár ezredes a brit hadsereg köszönetét tolmácsolja.

Silveyne Ferenc dr. Argentina köztársaság képviselője gratulál a kongresszusnak az eredményekhez.

Dr. Junaschek Ferenc, bécsi egyetemi tanár mondtott ezután rendkívül meleg hangú üdvözlő beszédet Ausztria nevében, mely méltó feltűnést keltett. Főlemliti Magyarországot erőteljes haladását s kijelenti, hogy ők osztrákok nem tekintik irigységgel azt a haladást, mert ez a legfőbb óhajtatunk is egy virágzó hatalmas Magyarország s mindíg büszkének lesznek az erős magyar nemzetre és ragyogó fővárosára Budapestre. Viharos taps és zajos éljenzés követte a beszédet s a szónoknak mindenfelől gratulálnak.

Ezután szóltak még:

Kuborn Hyveintte dr. (Belgium.)

Arevedó Miranda dr. (Brazília.)

Kinyonn J. dr. (Egyesült-Államok.)

Chantemesse dr. (Franciaország.)

Pagliani Lnioi dr. (Olaszország.)

Tsuboi Jiro tanár (Japán.)

Lopel di Maguel (Portugália.)

Raptschewsky államtanácsos (Oroszország.)

Dr. Schmid, egész. tanácsos. (Svájc.)

Hayraddin bey (Törökország.)

Chupenszky dr. (Románia.)

Conde Flores (Venezuela) és végül

Dr. Boek h a kongresszus állandó bizottsága nevében mondtott meleg hangú köszönetet.

Végül Hieronymi miniszter tartotta meg záróbeszédét s hangsúlyozta az elért nagyfontosságú eredményeket, különösen a mi a differenciát és a kolera kérdését illeti. Köszönetet mond a Felsőháznak a fővédőnek és helyettesének Károly Lajos kir. herczegnek.

Köszönetet mond a fővárosnak, mely vendégszerettel fogadta a kongresszust s köszönetet mond a kongresszus tagjainak, a nagy tudósoknak a kik a világ minden részéből idesereglettek, hogy az emberiség jóvalta felett tanácskozzanak. A kongresszust bezárja.

Élénk lelkes éljenzés és taps keletkezett, aztán a kongresszus eloszlott.

„Előre, Isten nevében.”

(II. Vilmos beszéde.)

Königsberg, szeptember 7.

A német hadgyakorlatok alkalmából Vilmos császár tegnap jelen volt a dragonyos tisztikar diszebedén.

Ezen a diszebedén, melyen a német császáron kívül a szász király és Württemberg királya, valamint számos arisztokrata is jelen volt, II. Vilmos a következő beszédet mondotta:

„Üdvözlöm önöket, uraim, e régi, tiszteletré méltó kastélyban, mint e drága tartomány képviselőit és teljes szívvel mondom önöknek: Isten hozta! A fogadtatás, a melyen Königsberg, a régi koronázott város lakossága bennünket részesített, melyen meghatotta a császárnét és engem s a legbensőbb köszönetet mondjuk érte.

Immár négy éve annak, hogy önökkel együtt voltam ama lakomán, a melyet a tartomány nekem adott. Hangsúlyoztam akkor, hogy Kelet-Poroszország tartományának, mint főleg mezőgazdaságot űző tartományának első sorban erőteljes parasztsztyát kell fenntartani és megtartani és hogy mint ilyen; birodalmam oszlopa és támasza. Szüntelenül törekedni fogok azért, hogy Kelet-Poroszország javát és mezőgazdaságának emelkedését előmozdítsam. Az elmúlt négy évben súlyos gondok nyomták a mezőgazdát és úgy látom, hogy ezeknek befolyása alatt kétség merült fel ígéreteimmel szemben, vajjon megtarthatók lesznek-e? Sőt mely sajnálattal kellett látnom, hogy a nemességnek hozzájárulása közel álló körökben legjobban szándékaimat félreértették és részben ellenkeztek. Még az oppozíció szót is hallanom kellett.

Uraim! A porosz nemesség oppozíciója királyuk ellen — monstrum. Ennek csak akkor van jogosultsága, ha a királyt az élén tudja. Már ezt házuk története is tanítja.

Hányszor kellett elődeimnek az egész ország javára egyes osztályokkal szemben fellépniök. Annak utóda, a ki magamat tette meg Poroszország szuverén herczegévé, ugyanazokon az utakon fog haladni, mint ősei. Ugy a hogy az első király mondtta: ex mea nata corona és nagy fia az ő tekintélyét bronzemlékben örököltette meg, úgy én is, császári nagyatámhoz hasonlóan, a királyságot Isten kegyelméből képviselem.

Uraim, a mit önök éreznek; azt én is érzem, mert államunkban én vagyok a legnagyobb földbirtokos és jól tudom, hogy nehéz idöket élünk. Naponkint azon gondolkozom, hogy önökön segítek, de önöknek ebben engem támogatniuk kell, de nem az iparszerűen ellenzékeskedő pártok eszközeivel, a melyek ellen önök joggal küzdöttek, hanem az által, hogy uralkodójukhoz bizalommal közelednek. Ajtóm minden alkalommal, minden időben nyitva van és szívesen meghallgatok mindenkit. Legyen ezúttal ez az önök útja és a mi történet, azt megszűntek tekintem.

Azonban, hogy biztos legyek abban, hogy ígéreteimet valóban megtartottam és hogy a mit a tartománynak ígertem, az általam óhajtott módon vitetett keresztül, összeállítottam azt, a mit kormányzásom alatt a tartománytól tettek. Azóta az idő óta, hogy önökhöz szölköttem, vasutakért, köleszőnök elengedéseért, gát- és folyamszabályozási munkálatokért, a Visztula szabályozásáért és a tengeri csatornáért. Kelet-Poroszország részére 85.600.000 márkát és Nyugat-Poroszország részére 24 és fél millió márkát, tehát 110 millió márkát adtak ki állampénzéből.

Szavamat megtartottam, de mi több: ezután is mindig gondoskodni fogok az országról és a jövő évi költségvetés újabb bizonyítékát fogja meghozni aiai gondoskodásomnak. Uraim! Tekintsük ezt a terhet, mely reánk nehezedik és az idöket, melyben neveltettünk, Istentől ránk mért megpróbáltatásnak. Viseljük el csendben, keresztényi türelemmel, szilárd elkötelezéssel és jobb idöket remélve, régi jelszónk szerint: noblesse oblige.

Lélelkelmélő ünnepség folyt le tegnapelőtt szemeink előtt. Elöttünk áll I. Vilmos

császár szobra, jobbjában magasra tartva a birodalmi kardot, u jog és rend jelképét. Mindnyájunkat kötelességre int, a komoly harezta, a melyet ama törekvések ellen kell vívniunk, a melyek állami és gazdasági életünk alapja ellen irányulnak.

Nos, uraim, most önökhöz intézem szózatomat. Fel a harezta a vallásért, az erkölcsért és rendért a felforgatás hívei ellenében! Mint a hogy a repkény körülfontja a tölgy mohos törstét és a maga testével ékesíti azt és védelmezi, ha a koronát vihar rázza meg, úgy övezi körül a porosz nemesség a házat. Legyen ez a nemesség és vele együtt a német nemzet egész nemessége tündöklő példakép a nép ama részének, a mely még habozik.

Igen, menjünk együtt a harezba. Előre, isten nevében; becsstelen az, a ki királyát cserben hagyja. Abban a reményben, hogy a Kelet-Poroszország fog a tartományok közt az első sorban állani ebben a harezban, poharamat Kelet-Poroszországnak és népének boldogságára emelem. A tartomány éljen! éljen! éljen!”

Berlin, szept. 7.

A császár königsbergi beszéde és az ellenzékekhez tartozó főnemességnek a meghívottak sorából sajátkezüleg tett törlésre általános megdöbbenést, sőt határozott visszajelzést keltett. Valamennyi lap foglalkozik a császár újabb nyilatkozatával általános az a nézet, hogy uralkodó ismételtlen hangsúlyozni akarta, hogy a birodalom gazdasági politikája ellen irányzott ellenzést, uint a saját személye ellen irányítottat tekinti. Általánosán feltűnik az is, hogy a Reichsanzeiger egyetlen egy szóval sem említi a császár beszédét, a mi arra enged következtetni, hogy a beszéd hiteles szövegét itt még nem ismerik és hogy eleve il kerülni akartak minden utólagos helyreigazítást.

Levél.

Brassó, 1894. szept. 7.

Oláh vendégeink már haza utaztak. A csatornázás által nyert kitűnő víz a vendégek számát megkésztette. Pedig mennyit intették a bukuresti lapok az atyfiakat, hogy ne jöjjenek Erdélybe, a mig dr. Rátiu és társai Szegeden, Vácson lesznek! Azonban a hőség és szárazság, mint a vendégektől hallottuk olyan kiállhatatlan volt, hogy onnan menekülni kellett az erdélyi székely fürdőkre.

A vendégek jövet és menet egyideig Brassóban élvezik a jó levegőt és kitűnő ivóvizet. Sőt számos olyan család van, hogy itt tölti az egész nyarat. Oláhországra nézve ez az év szomorú volt, a buza, repeze, törökbuza, széná és sarju-termes tökre ment. A búzában a földbirtokosok, haszonbérlok vesztenek igen sokat. Hát a szegény népre, a melynek mindennapi eledete a puliszka, minő szomorú sors várakozik! Elhűs lesz ott sok helyen, ha a mult évi termést a kormány nem biztosítja. Természetes, hogy a nép drágán fogja megfizetni, — adósságra veri magát a jövő 1895-ik évi termés számlájára. A népet ott nem sokat törődnek. Mit tehetett volna a Liga azzal a tenger pénzzel, melyet az erdélyi részis tulzó oláhok érdekében eddig elvesztetett!

Itt nálunk, a főispán affairsajrt leszámítva, csendesség van, magyarok, szászok, oláhok megférnek egymás között. Az egyetértés eredménye az is, hogy az alsósétátt mellett elterülő fapiaczot parkká fogják átalakítani, a mi rendkívül fogja ide vonzani

a külföldi vendégeket és így a városnak anyagi előnyére is fog válni. A csatornázást tervezte azonban még egy ideig papíron maradjon. Előjön annak is ideje.

Iskoláink, a főreált leszámítva, megnyitnak tanuló quonum satis. A főreált isk. épületbe beültött a gomba, de eltávolítását szorgalmasan dolgoznak és e hó 24-ig teljes bevezik s 25-én a tanítást elkezdi. Az épületbe rakott nyers gerendák, melyeket most kidobtak, okozták a gombázást és okoztak közhzt. miniszteriumnak legalább 8 ezer forintot. Az építés felügyeletével megbízott kir. mérnök elhalt és így...

All. ker. akadémiának épületének környéke paradicsom, vasráccsal kerítve, mig az áll. m. kir. főreált iskola két oldalról sem látva bekerítve, siralmas képet mutatog a külföldi vendégeknek épen az ev. ref. új templom mellett, melynek környéke csinosan van parkolva. Most egyuttal talán a főreált is bekerítik, a mi már valóban elodázhatatlan épen a sétátér mellett.

Dr. Kovács Ödön jubileuma.

(Saját tudósítónktól.)

N.-Enyed, szept. 9.

Várakozáson felül sikerült; szép és lelemelő volt dr. Kovács Ödön jubileuma melyet mint említettük, f. hó 8 és 9 napjain volt ünneplendő a halás tanítványok és tisztelők serege. Várakozáson felül sikerült, a mennyiben az épen Nagyenyeden levő Szász Domokos erd. ref. püspök, ki a theologiai vizsgákon elnököl, s ki tudvaleg az ünnepeltnek egyházi téren ellenfele, nemcsak megjelent az ünnepen, hanem a diszelnökséget is vitte s olyan két szép beszédet tartott az ünnep felől és az ünneplének, hogy szinte elhisszük, mintha a kikül külső közte az dr. Kovács Ö. között, szimul volna. Azonban a ros nyelv az azt hirdeti, hogy a püspök csak azért szolgált Kovács professzornak igazságot, mert megakartja nyerni a kolozsvári theol. akadémiának.

A mi a tulajdonképpeni ünnepélyt illeti, ez ma délelőtt 10 órákor kezdődött, a ref. templomban tartott alkalmi ünnepélyen istenistisztelettel. Szónokok voltak: Nagy Károly nagyenyedi lelkész, ki imát, és Molnár Albert m.-vásárhelyi ref. pap, ki egyházi beszédet mondott. Az istenistiszteleten jelen volt Nagyenyed egész intelligenciája, a hivatalos testületek és a püspök is, kinek megjelent kellesse benyomást tett az egész közönségre. A két szónok közül különösen Molnár Albert remekül oldotta meg feladatát s a mit ahhoz értő, tekintélyes embernek jellemelt, prózában egy olyan szép költeményt mondott prédikációja által, mely gyönyörűsége kiemelkedő pontja volt az ünnepélynek. Valóban dr. Kovács, a mester, meg lehet elégedve működésének eredményével, mikor ilyen férfiakat számíthat tanítványai közé, mint Molnár Albert, ki a szónoki művészetet nemcsak nagy mestere, hanem mester meg az egyházi beszéd alkotás művészetében is.

Az istenistisztelet végeztével az egész ünnepelő közönség felvonult a Bethlen útra, ká diszterembe, hol a valódi ünnep folyt. Itt a mint megvolt a programban állapított először a diszelnők, a püspök beszélt, ki mint említettük, saját jó akaratából és kifejezett szándéka következtében foglalta el a tiszte. Beszédeben kiemelte, hogy az ember nagodalma, boldogsága és meglegedése, it a földön, csak a vallásban található fel s nem, a kik a vallásos eszmék szolgálatát terjesztőse körül, nagy buzgóságot tanusítottak életükben, azok a jók és igazak tiszte-

AZ „ELLENZÉK” TÁRCZÁJA.

1894. Szeptember .10

Egy rettenetes család.

— Angol regény. —

A MOCSÁRON LÉVŐ HÁZ SZERZŐJÉTŐL.

Az „Ellenzék” számára fordította:

AMICA.

XXIII.

(Folytatás.)

(57)

Jim elgondolkozva nézett a testvérére.

— Az izlés sokféle — mondá; de én részemről nem tudnék bálványozni egy oly családból származó leányt! és Jim megvető modort vett fel.

— Hogy becsaptál mindnyájunkat! — mormogta Dick mosolyogva. Én azt gondoltam hogy Jankát szeretted. Azt hiszem, hogy valami a mit a fiuk mondtak hitették azt el velem.

Jim dühös lett és elvörösödött és nagyon határozott hangon azt válaszolá:

— Beömerem, hogy leháskodtam vele, és valószínű, hogy komolyan belebolmoltam volna, ha ő valami tisztességes féle leány lett volna, de midőn úgy találtam — folytatá kevésbé határozott, de sokkal indulatosabb hangon — hogy egyszer mellőz majd kedves hozzám, számba sem vesz — vagy mosolyog — a hogy éppen a szeszélye hozza magával, nagyon hamar értésére adtam, hogy velem nem lehet tréfálni, hogy a velem való paczkázást egy asszonynak sem fogom megengedni!

— Nagyon helyesen! Tehát Janka a zsidóhoz megy férjhez ugy-e?

Dick jobban volt értesülve mint hogy

azt higgye miután a Pamela levelei an courant tartották.

A Jim arczán, akarata ellenére a teljes elégteltség látszott.

— Nem az — mondá — a zsidó ke-reket oldott.

— Oh! — volt minden a mit Dick mondott — és egy könyvet vett fel annak a jelűl, hogy jelenleg elég volt a társalgásból ennyi.

Dicknek a viszonya és az az érzés a mit az felköltött, megzavarta az apátsági ház nép boldogságát. Az öreg St. Rhadegund ur ritkán ment az idősebbik fia szobájába és midőn azt tette csak néhány kérdést intézte hozzá hogyléteiről és ismét távozott.

Másrészt a legkedvesebb fiával való szaktás következtében inkább kereste a többiek társaságát. — És nagyon jól éreztem magát velük. Mig egy napon rajta kapta a kis Bobot, a mint az utcaajtó mellett levő fák alatt a Pamela kezéből egy levelet átvett. — Oly hirtelen lepte meg őket, hogy a bűnösöknek nem volt idejük menekülni. — Az öreg ur haragosan ragadta meg Bobot a vállánál fogva, és a leányt hideg hangon szólította meg.

— Tehát a kisasszony helyesnek tartja, hogy a fiamat az atyja hire nélkül ilyen alattomos cselekedetre használja fel?

Pamela titzbe jött.

— Ebben nincs semmi alattomoság. Miután nem láthatom Dicket, irnom kell neki — ennyi az egész!

— Nem láthatja? — mondá az öreg ur gunyosan, a mint Bobot egy kissé meg-rázza eleresztette. Oh, igen, láthatja, ha tesszik! Jóhet bátran és meglátogathatja a mikor tetszik, de ne felejtse el, hogy ha magát veszi a fiam feleségül, nem kap tölem semmit; de ha nem veszi el magát ötezer font évi jövedelmet kap tőlem!

— Megmondom Dicknek — válaszolá Pamela szilárd hangon; és ő választhat a kettő között.

— Oh, természetesen, hogy ő magát fogja választani — sokkal férfiasabb, mint hogy másképpen tegyen! — És magának meg lesz az a tudata, hogy a férjét tökre tette.

Minden további szó nélkül távozott és Pamela részketve hagyta ott. Nehány pillanattig habozott, ha vajjon felhasználja-e az öreg ur által oly roz szívről adott engedélyt és meglátogassa Dicket; de attól félt, hogy nem lesz elég önuralma eltitkolni előtte a saját szívében folyó küzdelmet és általmára talál lenni ha felizgatja.

Mig ott állott e felett tündönye, meglátta Dicket az udvaron keresztül feléje jönni. — Dick oly borzasztó rossz színben volt, hogy ő elibe szaladt és egy kő vályunak a szélére ültette.

— Dick — mondá fájdalmas hangon, miközben az ifju karját megszorította — le kell mondanod rólam. — Az atyád azt mondja, hogy te nem fogod azt tenni, de én reá foglak arra birti!

— Jól van drágám! — volt a válasz; és miután senkit sem látott ottan körül, megcsókolta.

— Oh, hogy tudod azt tenni? — kérlek, hallgass reám komolyan! — Ez nagyon komoly dolog — legalább reám nézve.

És Pamela elkezdett keservesen zokogni. — Ugy van — nagyon komoly, elanyira, hogy ha le kell rólad mondanom, a hogy te mondd, előbb annyi csókot kell adnom és vennem a mennyt éppen lehet. De mond csak mit vétettem én ellened a miért szakítanod kellene velem?

— Te nem tettél semmit. Az atyád az oka.

— És ő mit tett?

— Éppen most mondtá nekem, hogy öt ezer fontot ad neked évenként ha lemondasz rólam és nem ad semmit ha hű maradsz hozzám. És én nem megyek egy olyan férfihoz akinek nincsen semmije.

De Dick számba se vette ezt a fenyegetését. Nehány percig csendesen ült a leány kezével játszva, aztán komolyan azt mondá:

— Legkisebb kétségem sincs benne, hogy idővel az atyám megbékül velem. De gondold meg jól — folytatá, kezét feltartva, a leány heves erőstéseit elhallgatassa — hogy nagyon egyszerűen és szegényesen fogunk élni és hogy mindenki által ki lesz nevetve amiért ilyen bolondot csináltál. Nos, mit mondasz e szép kilátáshoz?

— Oh, miért kérde, tudod te azt jól!

— sugta Pamela.

— Én is azt gondolom, hogy tudom. Ha egy irnok állást tudok szerezni magamnak akkor kész leszel hozzám jönni?

Ugy-e igen?

— Igen, igen. És, oh Dick, ne félj semmit, nem lesz nektün olyan nagyon rossz dolgunk; mert én jól tudok főzni és nagyon szépen tudok varni! De, oh, Dick te még hosszas ideig nem leszel elég erős arra, hogy dolgozhass!

A leány aggodalommal vált el tőle, mert a Dick akarata sokkal erősebb volt mint a teste.

Amint Dick visszament a házba, találkozott az atyjával, ő szeretett volna szólni hozzá, de a büszke öreg ember, aki sértve érezte magát a fiának egy olyan családdal kötendő szövetségéé által, a kit ő annyira nem szeretett — elküldte a fiát és úgy tett mint ha a megszólítását nem hallotta volna.

Ez éjjel nagy mozgalom volt az Apátságban, mert Dicket sehol sem találták; és miután a cseledektől tudakozódtak, úgy ta-

lálták, hogy Dicknek a bórúndba az ő mias-tása következtében be lett pakolva és ő ma ga az utolsó vonattal ment Londonba.

Az öreg St. Rhadegund ur szenvedésszoitokusságának vége lett. Az ő idősebbik fia, Dick, a kit ő legjobban szeretett egy bosszú nélkül hagyta el őt egy olyan leánnyal, a kit egy évvel ezelőtt nem is ösmert.

Az öreg ur bánatában is megtartotta a büszkeségét és a fiatalabb fia társaságát kerülve a dolgozó szobájába zárta magát és mondta, hogy valami számadásokat kell készítenie néznie.

De nem volt ott tíz percig midőn lefejté a kezeire hajtotta és az újai közt sürtin holtokká a könnyűk; mert még mindig sokkal büszkébb volt mint hogy van, hívja, de a szíve sóvárgott azon fia után, ki durvasága elöztö a háztól.

XXV.

A következő napon Tom, a Salterse udvarból való rendes látogatásából visszatérve olyan hirt hozott onnét a mi a kis Bobot csodálkozással, s a nagy Jimmet haragját töltötte el.

Harriet azt kívánta, hogy a Hoad-Blast leányok legyenek a koszosor leányai, hanem zisekiesek lesznek elmenni. De ha vissza desitanák a meghívást akkor ő nagyon boldulna.

— Reményilem megmondtad neki — mondá Jim — hogy arról szó sem lehet és inkább nem esküdnel meg, mint hogy azok is a templomban legyenek.

— Természetes, hogy ilyen vadat nem mondtam neki, —

de mindig érdemeket lesznek. Dr. Kovács a vallásos eszmék szolgálatát körül ki-érdemelt szerzett; éppen azért kiváló méltányolni.

A díszelőnk után, a rendes elnök, dr. Árk György szászvárosi ref. pap, az ünnepek legregibb tanítványa, szólott. Gyönyörű beszédet mondott az ünnepekről, melyekben esztelenül a disztuldságot, hogy az ünnepeket hívja meg az ünnepre.

Nunc venio ad fortissimum! A mint az ünnepeket megjelent a dalkör elkezdte elhangzott, Szász Domokos püspök állt fel helyéből és mondott egy olyan tartalmú és az ünnepeket nagy érdemeihez emlekedett szellemi beszédet, mely minden szavában magán hordta azt a szeretetteljes, kedves hangot, melylyel Erdély ref. püspöke oly halkan megnyeri és elaltatja elmeit. Szavainak nyomaitól különösen az adott, hogy beszéde végén megfogta dr. Kovács Ödönnek a kezét és könnyekig megragadta, érzékeny hangon mondott neki jót, az er. ref. egyházkerület nevében. Kovács professzornak a válasza, mint önként érthető, magán hordta a meglepetés színezetét, sőt annak is kifejezést adott a kitűnő theológus, hogy nagyon lekötelezte érzéki magát a püspök megjelenése és részvétele által. Valóban egy tetszett e pillanatban, mintha az ellen-ellen kibékült, az eltérő elvek egymással összhangba jöttek volna s mi mindnyájan annak a meggyőződésnek a hatása alatt álltunk, hogy végre püspökünk szívében helye volt az érzelmei harmoniája, melyet eddig a nagyenyedi theol. akad. kérdése megvárt volt. Azonban ki tudja, mit hoz a jövő?

A tisztelgők sorában első voltak a tanítványok, kik bár kevés számmal jelentek meg, de egész lelkesedéssel csatlakoztak a szer-teszt professzorok. Érdekes, hogy sok szegény, de gyenge egyházközségben működő lelkes, távol vidékekről eljött az ünnepre, míg soha, a kik úgy látszik, elfeledkeztek a halál- és Péterként megragadták mesterüket, a gazdaság és közelebbi vidékekről sem jöttek el a hála és tisztelet tartozás adóját leróni. Az elmaradtak közül ugyan sokan távolra utaztak, de a tisztelgők között.

A tanítványok halála kifejezésére, nemcsak szép beszédet mondott dr. Bartók Gy., hanem átnyújtotta az ünnepeket egy felől a 260 frba kerülő díszalumbot, melybe 200 tanítvány emléksorai vannak foglalva s az a szép és tartalmas kötetet is, mely Kovács Ödönnek az életét, tudomány munkáinak és a nagyenyedi theol. akadémiának 25 éves történetét foglalja magában. Ezt a könyvet, mely 5 száz példányban nyomtatásban is megjelent, s melynek tiszta jövedelme egy, a Kovács Ö. nevére teendő 2 ezer koronás alapítványt a céljaira jövedelmez, — érdekes lesz csekély 1 frtért bárki- nek is megvennie, hogy láthassa tisztán, ki volt és ki most is nekünk dr. Kovács Ödön!

A küldöttségek, melyek a Kovács Ödön jubileumán megjelentek és az ünnepeket el-ismert szavakban nyilvánították érzelmeiket, a következők voltak, az er. ref. egyházke- rület és a tanítványok megbízottjai közül:

A Bethlen főiskola előjárása, a bu- dapesti ref. theologia, dr. Szabó Aladár theol. tanár képviselőjében, néhány erdélyi ref. egyházmegye s közöttük különösen a nagy- egyedi és a görényi: alsó fehérmegye, Csátó János alispán vezetése alatt; Nagyenyed vá- ros, melynek nevében Török Dániel árva- zsi elnök beszélt; a nagyenyedi egyház- község, melynek érzelmeit Gáspár főgondnok tolmácsolta; az er. ref. egyházkerület ne- hány kollegiuma tanári testületének képvisel- ői, Szabó Samu tanár vezetése alatt, ki az egész üdvözlők sorában egyedül helyezkedett, arra az állapontira, mely dr. Kovács Ödön- ben az enyedi érdekek képviselőjé s az enyedi érdekek képviselőjében, nemzeti és haza- fini érdekek szolgálatát látta. Azután tiszte- legtek a nagyenyedi izraelita hitközség kül- dötői, kiknek szószoka igazán emelte ki dr. Kovácsnak azt az érdemét, hogy ő a vallásos eszmék szabad felfogása által, igen sokat tett a felekezetek közötti egyetértés és bé- kesesség megszilárdulására. A tisztelgők sorát befejezték a nagyenyedi községi és állami elemi iskolák küldöttei, Havas dr. tanfelügye- lés vezetése alatt, ki meleg szavakban üdvözöl- te az ünnepeket, mint a tanügyi emberét és is- kolászi elnököt.

Önként értődik, hogy az ünnepeket a küldöttségek mindegyikének halás, meleg szavakban fejezte ki köszönetét, sőt a tanít- ványok üdvözlőre adott válaszában tovább is ment, a mennyiben egész küzdelmes éle- tét s ennek főbb mozzanatait is elmondta, rövid vonásokban.

Még csak azt említhetjük meg, hogy az ünnepeket tiszteletre rendezett banketten nem- csak a tanítványok egész hosszu sora jelent meg, hanem a város intelligenciája is részt vett lelkes köszöntőkben ünnepeket az ün- nepeket és mind azokat, a kik ezt méltán megérdemelték. — Felköszöntöket mondtak: Sándor János n-nyedi egyházmegyei espe- res, Szász Domokos, ki meggyőzően a banketten nem volt jelen; dr. Bartók Gy. az ünnepekre, ki mint a magvető ember, mely és egyenes barázdát húzott működése által és pedig különösen a sziveken; dr. Kovács tanítványokra s ezek közt külön-ösen Molnár Albertre, ki szónoklatával be- bizonyította, hogy ha a tanítvány nem is nagyobb az ő mesterénél, de felbresztette benne azt a gondolatot, hogy a kinek ilyen tanít- ványai vannak — nagy ember is lehet, Szép szavakban köszöntötte fel Makai Domo- kos enyedi tanár a két Kuún grófot, gr. Kuún Kocsárdot és Gézát, kik felvilágosodott gon- dolkozásuknak és jótékony lelki nemesség- nek annyi fényes jelet adtak s habár test- ben nem is lehetnek jelen, de lélekben itt vannak a tudomány egyszerű munkásának az

ünnepe. A köszöntők hosszu sorát még az est se zárta be, mely lassanként ráborult az ünneplő és vidáman mulatozó bankettezőkre.

Az ünnepeket táviratilag üdvözölték: Szász Károly dunamelléki ref. és Ferencz József erd. unit. püspök, a sárospataki főis- kola, dr. Bartha Béla, Kiss Áron, Werner Gyula, dr. Szakács Imre akadémikus, a buda- pesti theol. akad. ifjúsága, Kerekes Endre, Zajzon János, Tótfalusi József és még igen számosan, kiknek nevét elszámolni nagyon hosszadalmas volna.

Az üdvözlők közül a gróf Kun Kocsárd és az EMKE-é, tettek nagy hatást, hosszantár- tó, lelkes éljenést csalta az ajkakra. Valóban ez az éljen mindig és mindig kell, hogy han- gozzék, ha nem is ajkainkon, legalább ben- sönken, mert annak, a kinek még gróf Kun Kocsárd is, és az Emke is megbajtja a lo- bogót: mi a tisztelet és a hála ezerszeres je- leivel adózva se tudnánk elég tisztességet tenni.

A gondviselés adjon dr. Kovács Ödön- nek jó egészséget és hosszú életet!

Z.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, szeptember 10.

— **Kisasszony napja.** Poetikus névvel ruházta fel a magyar nép a szombaton mult ünnepet. Egyike ez is a keresztény-egyház nő-kultuszra ünnepeinek, mely kultuszt egész lelkesedéssel karolt fel az udvarias nőtisztelő magyar. Mária tisztelete sehol sem virágzott és virágzik annyira, mint a magyaroknál, a Mária-dalokat sehol se zengik oly áhitattal, a szűz Máriás-lohogókat sehol sem környezik oly imádattal; mint nálunk. A keresztény vallás e legpoetikusabb része kedvező talajra talált a magyar nép szívében, Máriát itt a csatába induló hős és a poetikus fiatal leány egyként tiszteli. A szép, költői ünnep alkal- mából szombaton Kolozsvár katolikus tem- plomaiban ünnepies istentiszteletek tartottak.

— **Kolozsvármegye közigazgatási bi- zottsága** ma délelőtt tartotta havi ülését gr. Bély Ákos főispán elnökelete alatt, — me- lyen a választott tagok közül jelen voltak: Br. Bánffy Ernő, br. P. Horváth Kálmán ka- marás és Hosszu Teophil.

— **Olgay János**, a kolozsvári siket-né- ma intézet igazgató tanárát, mint értesítünk áthelyezték a váci siket-néma intézethez. Csak sajnálunk lehet, hogy Olgay ur meg- válik ettől az intézettől, melynek megterem- tése és szervezése körül maradandó érdeme- ket szerzett magának. Az intézet megnyi- tása óta mostanig a legteljesebb buzgósággal, szakavatottsággal és lelkesen munkált e nagy hasznu kulturális és humanitárius intézmény megépítésén s valójában az ő érdeme, hogy ily rövid idő alatt ily meglepő eredményt értett el. Kolozsvár közönsége csak hálával adózhatik Olgay urnak oda-adó és lelkes működéséért. Helyére Fariczky Ferencz tanár jön, a ki eddig a váci siket-néma in- tézetnél működött.

— **Coroján Gyula** közelebből Koloz- várra érkezik a szegedi államfőgázból, a hol a memorandum szerkesztése miatt ül. A kir. kuria ugyanis helybenhagyta a kir. tábla azon határozatát, mely Corojánt utle- vél hamisítás miatt vád alá helyezte s e miatt a végtárgyalás legközelebb meg lesz tartva.

— **Színház.** Az első drámai előadás a nyári szinkörben lelkes és nagy közönségre talált, a mely E. Kovács Gyulát nagy kitün- tetéssel fogadta s minden nagyobb jelenés után ötször hatszor a lámpák elő hívta. Szap- rányi Péter került színre, mely hazafias szel- leménél fogva folyton tapsokra adott alkal- mat a lelkes ifjúságnak, s ha Horváth Paula helyett Szaparyné Szeremi Gizella játszott volna, semmi kifogásunk sem lenne az elő- adás ellen.

— **A katonák itthon.** Az 51-ik házie- red katonái szombaton délelőtt érkeztek haza. A rezervistákat azonban haza bocsátották.

— **Hol lesz a fapiac?** A tornaverseny miatt, mely a nagy kaszárnya előtti téren lesz megtartva, a Felek községéből és kör- nyékéről tűzfűt szállított részére az agyag- domb-utca tere, a Gyalu, Bács, Kajántó stb. községek részére pedig, a közbágyóhíddal szemben levő tér jelöltetett ki a főkapitány- ság által.

— **Az E. M. K. E. igazgató választmá- nya** f. hó 12-én d. u. 3 órákor a városházán havi rendes ülést tart. Ez ülésre a választott és virilis választmányi tag urakat tisztelet- tel meghívjuk. Kolozsvárt, 1894. szept. 10-én. Gróf Bethlen Gábor elnök, Sándor József alelnök-főtiszták.

— **A kertészeti egyesület** telep igazga- tósága tisztelettel kéri a nagyérdemű barack- és szilva-fogyasztó közönséget, hogy a gyü- mölcs-magvakat gyűjteni, s a kertészeti egye- sületnek küldeni sziveskedjék. Elfogadják az megköszönik: Valcz Lajos telep-igazgató (az egyetemi növénykertben) és dr. Nagy Mór egyf. főtiszták. Tömeges gyűjtés díjaztatik.

— **Undorító rondaság** uralkodik a fő- téri r. k. templom és a mérsáros társulat háza közötti részen, a közúti vasut megálló helye

közében. Ez a hely minden gazolás lerakó helye s már messzire undorító büzt terjeszt. Egy távol vidékről jött látogató rendkívül megrögzött ezen s kéri, hogy az egy- ház, hatóság s a társulat férfait figyelmeztessük arra, hogy a főtéren ily rondaság nem volna megengedhető.

— **A kolozsvári tornaverseny.** Tanfér- fiak, a város előkelőségei, a tanügyi barátai kezét fogva munkálkodnak azon, hogy barát- ságos vendégzeretettel fogadják Kolozsvár a a jövő reményeit: a fiatal tornászokat e hó 22. és 23-án.

Elszállásolás. Polgárok és tanárok vetélkednek abban a tanintézetekkel, hogy a tanulókat minél kényelmesebben helyezték el, hogy éreztessek velük Kolozsvár ven- dégzeretetének meletét. A kolozsmonostori tanintézet igazgatója már bejelentette, hogy az intézet körül-belül 20 tanuló elhelyezése és ellátásáról gondoskodik. A r. k. egyháza- tás is gondoskodik egy csoport tanuló elhelyezéséről, hasonlóképpen a többi intézetek is. A tanárok s a város vezető férfai pedig gyűjtővel maguk buzgólnak a tanulók elszállásolása körül. Előre láthatólag az el- szállásolás kérdése e hét folyamán a legtel- jesebb megoldást nyeri.

A kik ösmerős tanárokat vagy tanuló- kat óhajtanak maguknál elszállásolni, azok-e hó 14-ig Hám Sándor r. k. igazgatónál je- lentésk be ez iránti szándékukat.

Tanulók kalauzolása. A torná- szok kalauzolására részletes programot dol- gozott ki szombati gyűlésen a bizottság. Meg- tekintetik a növendékekkel a helyi taninté- zeteket, a történelmi eklejke-muzeumot, s a város egyéb nevezetességeit. A Kárpát-egyleti tagok és tanférfiak fogják kalauzolni a fia- talságot.

Jegyek a tornaversenyre. A tornaversenyre vonatkozó tribun jegyek már elkészültek. Iskolák, biz. tagok és előkelőbb üzletekben fogják árusítani. Jegyek árnyalag korlátozt számában vannak kiadva s így biz- tostra vehető, hogy e rendkívül érdekes ver- seny tribun jegyei már előre el lesznek he- lyezve.

Színház a tornaverseny alkalmával. A rendezőség felkérte Ditrői Mór, a színház igazgatóját, hogy a tornaverseny alkalmával hazafias darabot adasson elő. A színház igazgatója a legnagyobb készséggel kijelentette, hogy Rákóczi adja elő, 30 kros belépő-jegyeket állapít meg a fiatalság részére s a szegényebb sorsu tanulók számára 26 db ingyen-jegyet bocsát éendeközésre.

Kerékpárverseny és a torná- szok. A szombati r. bizottság elhatározta, hogy a kerékpáros-egyletet felkéri arra, hogy versenyt alkalmával a tornászok elhelye- zéséről gondoskodni sziveskedjenek, részükre díjjalalan helyet jelölve ki, a honnan a ver- senyt megsejmelhetik.

Százask bizottság. A rendezőség most arra kéri e lapok utján a százask bizottság minden egyes tagját, hogy az ügy érdekében egy szívet, egy lélekkel munkál- kodni sziveskedjenek. A teendőkre nézve dr. Hám Sándor r. k. igazgató irodájában felvi- lágosítás szerezhezhető.

Tornász ebéd. A lövészház kertjé- ben tornász-ebédet rendeznek, a melyen a második nap Kolozsvár közönsége megvendé- geli azt a 300 tornászt, kik tanáraink kisér- tetében falaink közé jönnek. A kivel körül a kaszinók, körök, pénzintézetek és testületek buzgólnak.

Állandó gyűlés. A r. k. gimnázium igazgatói irodájában mindennap d. e. 10 órá- tól d. u. 5 óráig permanens gyűlés folyik. Ott mindenki jkve adhatja a tett intézke- dések eredményeit s a továbbiakra nézve uta- sításokat vehetnek.

— **Gyilkosság.** A szent-györgy hegy alatti uton ma reggel egy embert találtak meglőve. A Hellman-testvérek téglagyárából tett telefoni feljelentésre Deák Pál főkapit-ány és Lázár Aurél királyi ügyész r g t ö n k i s z á r t á l t k s k o s t a l t á t k , — hogy az embert a szállóban egy fa mellett lötték meg s azután hurcolták le az utra. A hullát beszállították a bonctani intézetbe, a hol 7 darab sérített találták mellében. A vizsgálat a büntgyben folyik.

— **Czigányok vérengzése.** Sza- mosujvárt a piacon egy vándor cigánycsa- pat összeverekedett egymással. Egy csendő, aki éppen arra járt közbelépett s csendesíteni akarta a cigányokat, de szerencsétlenségére, mert egy cigány hátulról kihuzta a csendő kard- ját s azzal úgy fejbe vágta, hogy menten holtan rogyott össze. E hír hallatára azon- nal kivonult az összes csendőrség és elfogta a dühöngő cigányokat.

— **Szenzációs följelentés.** Püs- pöky Grácia nyug. huszárfőhadnagy We- kerle Sándor pénzügyminiszterhez följelentést adott be Szász Gyula pécsi kataszteri fel- tölgyelő ellen, a kit többrendbeli sikkasztással

hivatalos hatalommal való visszaéléssel vádol. A feljelentés szerint Szász Gyula a kataszteri becseléseknél rengeteg összegekkel károsította meg az államot. A pénzügyminiszter a föl- jelentés következtében érlely vizsgálatot rendelt el a melyet most Möriz Vince osz- tálytanácsos végez.

— **Felhívjuk** az orvostan hallgató ura- kat, sziveskedjenek segítő és önképző egye- sületünkbe minél számosabban belépni. Be- íratkozni lehet. Mezei Andor, Tankó Károly, Szatmári Zoltán, Korom Lajos, Konrádi Dá- niel, Ofner Károly, ifj. Generich Antal, Koch Béla, Weismáhr József, Veres Elemér urak nál és a sz. i. elnök. Reich János sz. i. elnök Generich Vilmos sz. i. titkár.

— **Járdát kérünk.** A gyalogjáró fölbon- tás vált szükségessé a vízvezetési csőnek le- rakása alkalmából a Máriaffy-ház északi ol- dalán. Igen helyesen cselekedne a hatóság, ha az újra lerakott kavicsos és gödrös jár- dat, a mi alig egy pár folyó métert teszen, új gránit járdával kicserélné. Ezzel segítve lenne a nagy közönség, hogy nem lenne kénytelen az amugy is keskeny sikos járdára szorulni, de még szépítészeti szempontból is igen kívánatos volna, különben is ez kötné össze a belmagyar-utcazt a Trecsintéri- parkal.

— **Debreczen város költség- előirányzata.** Szabó József főszámvérő a házirőnzár 1895. évi költségvetését elkészít- tette; eszerint előirányozva van: rendes ki- adása: 969,684 frt 09 kr. rendkívüli ki- adása: 41,327 frt 95 kr. Összesen 1,011,312 frt. 04 kr. — Rendes bevétel: 970,877 frt 40 kr. Rendkívüli bevétel: 1000 frt. Összesen 971,877 frt 40 kr. — A hiány 39,437 frt 04 kr.

— **A vármegye ünnepe.** Udvahelymegye félyes ünnepet ült e hó 15-én. Ugyanis akkor fogják leleplezni: Török Albertnek, a volt fő- ispánnak arczképét.

— **Hajszólt rab.** A szegedi csillag- börtönből megugrott Exaltits nevű rabot az ország minden részében kutatják. A hírhet betörő arczképét a hődmézvársárhelyi rendőrség is megkapta. Tegnap a szegedi országot mellett levő sorompó óra, a ki Exaltitsot a budapesti arezkepárnokból ismeri, léleksza- kadva szaladt a rendőrségre és bejelentette, hogy Exaltits a piacon a városháza körül láttá. Az ő beszédéből eredt az ismeretlennel, a ki előtte budapesti lovásznak adta ki ma- gát és azt mondá hogy helyet keresni jött, de mivel nem kapott és a pénze is elfogyott Algöyre készült. Privintzer rendőrhadnagy Pokomandy Károly csendbirtosál azonnal kocsiira ült és a budapesti lovászt a Tiszánál utól is érte. Épen a kompa akart bemenni, mikor a rendőrség rákiáltott, hogy: állj! a lovászt halott halavány lett, a mi bűnösségét minden kétséget kizárólag igazolta, de ezért sem nem ugrott a Tiszába, hanem bevárta a rendőrséget. A felszólításra igazolta magát és Exaltits ismét kibújt a rendőrség keze alól. A Exaltitsnak vélt egyén csakugyan lovász volt a mint azt a felmutatott szolgálati bi- zonyítványával igazolta. A rendőrség áteszer- tetta a Tiszán, mert Privintzer rendőrhadnagy szerint csak annyira hasonlított Exaltitshoz mint modern erdélyi oláh az antik rómaiakhoz.

— **Hangverseny és nyári tánc- vigalom.** Tordai levelezőnk írja: A tordai daloskör folyó évi szeptember 6-án, csütör- tökön, a Széchenyi-ligetben a 62-ik ezred zenekarának szives közreműködésével a hely- ben és a vidéken állomásozó katonai tiszt- kar tiszteletére hangversenyyel egybekötött nyári táncvigalmat rendezett. A vigalmat műsor d. u. 5 órákor vette kezdetét. Gyönyö- rűség volt nézni e vendégzeretű magyar vá- ros oda seregű hölgyvilágát s a helybeli tiszt- kar több tagját, élén Dillman altábornagy- gal. A műsor minden egyes pontját a szép közönség viharosan megtapsolta. A műsor végeztével a cigányzene egy ropogós csár- dást zendített rá. Ezzel kezdetét vette a tánc- vigalom, mely a reggeli órákban ért véget.

— **Vadász-kaland.** A régi jó idők egy igen érdekes vadászkalandját eleveníti föl a „Igazi”. Udvári vadászat volt Fortainai-bleau-ban. Hajtás közben egy pompás szár- vas került lövésre, de sem a császár, sem az udvari vadász-társaság egyetlen tagja nem volt jelen. A vadászszemélyzet abban a hit- ben, hogy a császár vagy elment, vagy a mig visszajön, addig a vad elszabadul, gondolt egyet, kijelölte magából a legöregebbet s az egyetlen lövésre lepuflantotta a hatalmas szarvast. Még a lövés füstpora alig oszlado- zott, a midőn hirtelen a sűrűből előcsörtet a császár és kísérete. A vadász-személyzet nagy zavarban volt, a melyből azonban dere- kasan kivágta magát. Fölállította az elejét szarvast is egy sűrűben, alátámasztotta s az- tán ráuszította a kutyákat. A császár leszáll lováról, fegyvert kért, ráczélzott az őre és abban a pillanatban fölfordult — a legjobb kopó. A császár pedig eltelve a hatalmas lö- vés mámorától, boldogan tova lovagolt.

— **Csoda almafa.** Ez a természeti ritkaság Aszódon látható, egy becsületes láb- béli készítő, Pauló József udvarában. — Azt mondja a nota: „Kétszer nyílik az akác- fa... de bizony az aszódi almafa tul tesz rajta, mert az idén háromszor virágzott s két- szer hozott gyümölcsöt, úgy hogy jelenleg a fa második termése négy darab kifejtett dió- nagyságu alma egy csomóban s a harmadik virág egy azon időben látható a faágán. Meggyőzőndő hogy a fa első termése nagyon dus volt az idén.

— **Leányrablás.** Panyi Mihály rad- nai legény már régóta üldözött szerelmével a szép Szerenku Flórát, ki azonban szerelmét nem viszonozta jöllehet az mindent elkövetett hogy magát a szép Flórával megkedveltesse. A leány azonban hajthatatlan maradt és nem-

csak szenvedélyes szerelmi vallomását utasi- totta vissza, hanem ajándékait is. Pányi azért nem mondott le a leányról, hanem fölletette magába, hogyha jó szerivel nem lehet, úgy erőszakkal szerzi meg magának a leányt, de azt okvetlenül bírnia kell. Vasárnap este befogatott és kocsisát a táncz helységtől pár száz lépésreire megállítván, a kocsmas elé ment hol az ideálta tánczolt. Este aztán ha- zatért Flóra is, de alig haladt néhány lépés- nyire, megragadta Pányi és föllette kocsisára s nyilbesen elhajtott. Pányi azonban úgy látszik, nem ült Fortuna szekérében, mert a fá- ta kiáltozásaira a falubeliek a csendőrökkel utána szaladtak, Solymosnál elesíték és jó elverték.

— **Hogy készülnek az udvari toilettek?** Egy berlini lap írja a követke- zőket: Az udvari toilettekhez első sorba he- rezgnő, másodszor szállító szükséges s harmad sorban szövet s varrónd. Ha új szövet érke- zett a szállító jelentést tesz az ndvárnál. Jön egy udvarhölgy s szemlét tart. A kiválasztott szövet felvándorol a palotába. Ott a herczegnő udvarhölgyével s szabónőjével tárgyalásokat folytat s kitudja, van-e már másnak udva- ránál vagy másod sorban más udvárnál ha- sonló ruháj? Ha a szövet eredeti s tetszik, kezdetét veszi a tárgyalás a szabónővel. Ha ez is sikerhez vezetett megrendelik ez eset- ben csak a faonért 200 frt jegyez fel a mesternő bár ez neki néha egy kis párisi ut- jába is kerül. Ez államügyet a titok sötét leple veszi körül. Még a varróknk is fele- s kűznek hogy némák lesznek mint a sir. A felpróbalásnál soha sincs a szabónő jelen, csak az udvarhölgy. A szabónők a herczeg- nőről kiszített minta-bábokon próbálják ki a ruhát — s egyéb méreketek a herczegnő csak az udvarhölgyek tesznek s az adja át a kellő adatokat a szabónőnek.

— **Seefried bárók útja.** Seefried Ottó és felesége, a ki tudvalevőleg királyunk unokája a jövő hét elején a bajorországi Ha- genbachba mennek, hogy meglátogassák az öreg Seefried bárót, a fiatal férj apját, a ki mint nyugalmazott német ezredes egész vis- zaszavonlat él és a lakóság körében általá- nos becsülés és szeretet tárgya.

— **100-as bankó nem 10-es bankó.** A demografiai kongresszus egyik amsterdami tagja szintén részt vett a tegnap promontori borpinchez megtekintésében. Ne- jével utazott ki az érdekes telepre s a láto- gatas után fiakerra ültek a mely őket Buda- pestre a kőzhidig hozta. A vitelbért 2 frt 50 kiban alkudtak ki, s mikor leszáltak a kocsirol, a demografus egy tíz frtnak „nézett bankót adott át a kocsisnak a ki abból visza- sza is adott 7 frt 50 krt. A hogy lakásukra értek, a demografus megnézte pénztárcáját s látta, hogy egy százas bankó hiányzik. Ke- vés gondolkodás után rá jött, hogy a kocsis- nem tizes helyett százas bankót adott, a mit azt némán zsebre tett s csak 7 frt 50 krt. adott vissza. A demografus a családás észre- vétele után rögtön elhajtatott a rendőrségre, a mely a panasz vétele után detektivet kül- dött ki a Promontorra, a hol a hűen leírt s panamázó kocsiat letartóztatta.

— **Teljes ellátást** nyer két növendék leány, egy okleveles német, francia és zong- gora tanítónőnél, hol megmondja a kiadó- hivatal.

LEGUJABB.

(Az „Ellenzék” eredeti táviratai.)

Vnsuti szerencsétlenség.

Páris, szept. 9.

Noyn és Chauny között a gyorsvonat kisklott.

Nyolcz halott van. Tíz könnyű. tizen pedig súlyos sérüléseket szenvedtek.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Kolozsvárt, 1894. kedden, szept. 11-én.

Másodszor:

AZ UJ HONPOLGÁR.

Felölös szerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Segédszerkesztő és kiadó laptulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

Nyiltér.

A n. é. közönség b. tudomására kívá- nom hozni, hogy Hiduteza 12 sz. alatt az Erdődy házban, f. évi szeptember 20-án

Női pipere és divat üzletet nyitok.

Dus választék mindennemű szalma- és filz nőikalapok, disztő selymek, bársonyok, szallagok, művirágok és strucczóllakból.

Felvallalok mindennemű női ruha készitést a legutolsó divat szerint és szol- lid árak mellett. Bel és külföldön szerzett tapasztalataim és ismeretem, valamint szab- szönmönek, ki Bécs első divattermében több éven át működött, szakértelme és izlése be- bizonyítanak arról, hogy a n. é. közönség igé- nyeit minden tekintetben ki fogom elégíthetni.

Egyszersmind még szíves tudomására kívánom hozni, hogy bevásárlási utamból e hó 20-án térek vissza.

A n. é. közönség becses pártfogását kéri teljes tisztelettel

LÉVAY ILONA.

1—3

H i r d e t é s e k.

Árverési hirdetmény.

A „Kolozsvári áruraktár részvénytársaság“ részéről közhírre tétetik, hogy Reisz József gyula-fehérvári lakos által a nevezett részvénytársaság áruraktárába betárolt 241,706 kg. vasszalic a kereskedelmi törvény 306. §-a alapján, a legtöbbet ígérőnek, készpénz fizetés mellett, akár egészben, akár részletekben, az áruraktár helyiségeiben **f. évi szeptember hó 13-án d. n. 3 órakor** kir. közjegyző közbejvetelével megtartandó nyilvános árverésen el fog adatni.

Kolozsvártt, 1894. évi szeptember hó 4.

A „Kolozsvári áruraktár részvénytársaság.“

752. (3—3)

Új épületfa-raktár.

Van szerencsém a t. cz. építő és építtető közönséget tiszteltetve értesíteni, hogy

Kolozsvártt, a Stein és Májer-féle telepen

(a vasúti indóház mellett)

a mai kor követelményeinek megfelelő **épületfa-raktárt** állítottam és azt

Löwi Dávid

törvényszékieleg bejegyzett czég alatt folytatni fogom.

Raktáramban állandóan nagy készletben tartok **épületfát, fűrészt-anyagot és zsinolytát**; s ezeket a legjutányosabb árban vagyok képes kiszolgáltatni.

Tisztelettel:

727. (6—10)

LÖWI DÁVID.

Alapított 1855-ben.

MÜLLER GYULA
(Keresztény Imre utóda)

kefe- és ecset-gyára,
Kolozsvártt, Jókai-utca (belszén) 14. sz. alatt.

Van szerencsém a nagyérd. helybeli és vidéki közönség becses figyelmébe ajánlani

gyártmányaimat,

melyek minőség, jóság és az árak tekintetében a külföldi gyártmányokat fölülmulják és a melyek több országos és iparkiallításán érdem érmekkel lettek kitüntetve.

A székelyföldi országos kiállításon 1879. évi díjnyeréssel lett kitüntetve.

A Szolnok-Doboka megyei gazdasági egyetemen 1885. évi díjnyeréssel lett kitüntetve.

A budapesti országos kiállításon 1885. évi díjnyeréssel lett kitüntetve.

Nagy raktárt tartok minden e szakmába vágó cikkek közül a legfinomabbtól a leegyszerűbbig.

Elvállalok mindennemű gépkefék javítását avagy újja készítését.

A legjobb romániai sertéből készítek továbbá: **parket-fénykeféket, festő- (Steinpenzlik), meszelő- és kenderisztító-, fedőfestő ecseteket,**

FODRÁSZ GÖMBKEFÉKET, ruha-, haj- és bársonykeféket, mindezeket felelősség mellett, tiszta sertéből. 15. (52—1)

Kívánatra árjegyzéket azonnal küldök.

Egyévi önkéntesek figyelmébe!

A cs. és kir. 5-ik gyalogezred részére a **tiszti egyenruhák** készítésével alólírott bízott meg.

Az egyenruházatot az **egyéves önkéntes urak** részére is elkészítem, a **legszigorubb szabályoknak megfelelően**, finom kelméből, jutányos árárt.

Készítek egyenruhákat minden fegyvernemhez tartozó tiszt urak és önkéntes urak részére.

Katonatiszti egyenruházati üzletem 24 év óta a legjobb hírnévnek örvend.

Tisztelettel:

SEBESTA J.

egyenruha szállító,

Kolozsvártt, Hid-utca 2. sz., Dr. Hintz-háznál.

755. (2—3)

POSZLER és TÁRSA

kézmű- és rövidáru nagykereskedők

Kolozsvártt, Belhid-utca, Hungária-szálloda alatt.

Egybekötve nagybani eladással,

csakis egész végekben és csomagokban eredeti gyári árakban.

Ismét eladók kedvezményben részesülnek.

Külön osztály	Szabott árak	Kicsinybani eladás
Valeria Parket 24 krtól	Téli nagykendő 1-60	Eső ernyő . . . 90
Stefaia Flanel 25 .	Téli kisebb kendő 20	Uri ingek . . . 1-10
Pique Parket 27 .	Téli hárász kendő 60	Alsó ingek . . . 50
Szór kelme 34 .	Selyem kendő . 75	Gallérok . . . 15
Fekete Ternó 38 .	Asztal terítők . 80	Nyakkendők . . 10
Szöttes, Zephir, Oxford 23	Ágyterítők . 1-20	Harisnyák . . . 8
Chiffon vászon . . 20	Abrosz és Szervéta 1-60	Keztyűk . . . 20
Gyapot vászon . . 18	Jutta függöny 1-40	Muffok . . . 90
Riesen vászon . . 18	Csipke függöny . 16	Csipkék . . . 2
Lepedő vászon . . 44	Futó szőnyeg . 18	Szallagok . . . 3
Voál, Creton . . 22	Nagy Sofa szőnyeg 2-40	Olajos paplan . 1-80
Pokróczok . . . 1-10	Zsebkendők . . 6	Tengerifü matrác 3—

és minden gondolható áruk

nagyban és kicsinybani eladása

készpénz fizetés mellett!

754. (2—20)

Tisztán kölcsönös. — Részvényesei nincsenek.

Az összes nyereség a biztosítottak javára esik.

A legnagyobb és leggazdagabb pénzügyintézet a világon.

Biztosítéki alapja

907 millió frank.

„THE MUTUAL“
NEW-YORKI ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG
ALAPÍTOTT 1843.

Biztosít

emberéletet

legkülönbözőbb és legelőnyösebb

módozatok szerint.

Prospektusokkal és tüzetezsebb felvilágosítással szolgál az

Erdélyrészi aligazgatóság,

Kolozsvártt, Bel- és Külközép-utca szegletház.

Eladó birtok.

Az örökösök közötti osztály könnyebb megjelölése czéljából

a **Pávai V. Elek** hagyatékát képező,

Alsó-Fehérmegyében, Magyar-Csesztve határán, a kocsárdi vasúti állomástól félórnyira fekvő **tagosított főbirtok**, mely áll 158 h. 520 négyszög öl szántó, 37 h. 440 négysz. öl rét, 51 h. 1215 négysz. öl legelő, 6 h. 270 négysz. öl rét, 6 h. 538 négysz. öl szőlő, 44 h. 1015 négysz. öl erdő és 3 h. 711 négysz. öl földadó alá nem eső részből, együtt tehát 307 h. 1509 négyszög öl területből, a tagban lévő gazdasági épületekkel, ugyanott tiszti lakkal, a községben lévő csinos lakházzal és három zsellér-telekkel együtt; — ugyancsak **M.-Bagon** 114 h. 295 négysz. öl; **Magyar-Herepén** 60 h. 834 négysz. öl és **O.-Lapádon** 45 h. 285 négysz. öl területű ingatlan, akár együtt, akár az egyes községekben lévő ingatlan külön-külön, **örök áron eladó.**

A feltételek s egyéb körülmények iránt értekezhetni a tulajdonosok megbízottja: **Dr. GÁRDA KÁLMÁN** köz- és váltó-ügyvéd urral **Nagy-Enyeden**; ugyancsak helyi **M.-Csesztvén**, u. p. **Maros-Ujvár**, az örökös társak egyike: **őzv. Dr. Szabó Lajosné Pávai V. Máriával.**

757. (1—3)

A SZÉKELYFÖLDI ÁSVÁNYVIZEK PÁRATLANJA!

„RÉPÁTI“

a legjelesebb égvényes gyógy-savanyuvíz,

mely kiválóan szerencsés vegyi összetétele, rendkívül dús, főleg kötött szénsav tartalma és kellemes íze folytán, ritkítja páráját a kontinensen.

Első rangú gyógyital

emésztési és vizeleti nehézségeknél, vese- és gyomorbajokban, gyuladós hólyag- és közhvényes bántalmak ellen stb.

Főuri kedvencz ital,

határozottan a legkedvesebb pezsgő borviz!

Mint a belső szervek betegségei ellen legkellemesebb és leghatásosabb s egyszersmind legolcsóbb gyógyító szert, úgy is mint páratlan élvezeti italt a „répáti“ ásványvizet minden céltudatos elfoglaltan ivónak rendes használatára lelkiismerettel ajánlhatom.

Mindig friss töltésben kapható **Kolozsvártt** főraktáron:

Segesváry és Társai uraknál,

az ásványviz-kereskedésekben és minden jelesebb vendéglőben.

Tisztelettel a gyógyforrás kezelője:

GYÖRGY JÓZSEF,

[Háromszékmegye.] Bodokon. [Háromszékmegye.]

667. (21—*)

MATUTSEK JÓZSEF

27 év óta fennálló

férfi-, női- és gyermek cipész-üzlete,
KOLOZSVÁRT,

Főter 32-ik szám alatt (a volt HUTFLESZ-féle üzlethelyiségben).

Megrendelések beküldött mérték vagy lábbeli minta után a legjobb anyagból és dívat szerint, lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

36. (50—x)

Bel- és külföldi posztó- és gyapju szövet!

Van szerencsém a helyi és vidéki nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy az **őszi és téli idényre** a bevásárlási utamból hazatértem, dusan berendezett gyári raktáromban

a legfinomabb és legizlésesebb bel- és külföldi posztó és gyapjuszövetek

a legszolidabb áráért kaphatók.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri

tisztelettel:

Reikovits II.

(Belmagyar-utca 7. szám alatt.)

753. (2—10)

Kívánatra — mivel több helyi legjobb szabókkal rendelkezem — ruhák elkészítését is elvállalom.

Pontos és szolid kiszolgáltatás!